

Prof. dr hab. Józefa Famielec
Katedra Polityki Przemysłowej i Ekologicznej
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Kraków, 18.02.2019

Recenzja

dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego
dra inż. Piotra Tadeusza Gołosa
w związku z postępowaniem habilitacyjnym
wszczętym przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów
w dniu 25 września 2018 roku w dziedzinie nauk leśnych, w dyscyplinie leśnictwo

Uwagi wstępne

Dokumentację, która jest przedmiotem recenzji, w tym informację o powołaniu mnie w dniu 7 stycznia b.r. przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów na Recenzenta, otrzymałam od Instytutu Badawczego Leśnictwa w Sękocinie Starym, elektronicznie w dniu 22 stycznia 2019, a pocztą w dniu 27 stycznia 2019. Termin przesłania recenzji ustalono w harmonogramie postępowania na dzień 15.02.2019. Przesyłam ją elektronicznie w dniu 18.02.2019, czyli w terminie krótszym niż miesiąc od otrzymania dokumentów do recenzji.

Dokumentacja obejmuje: wniosek Habilitanta o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk leśnych, w dyscyplinie leśnictwo, monografię *Spoleczne i ekonomiczne aspekty pozaprodukcyjnych funkcji lasu i gospodarki leśnej - wyniki badań opinii społecznej*, autoreferat w języku polskim i angielskim, wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych wraz z informacją o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki.

Podstawą merytoryczno-prawną oceny są wymagania określone w:

- artykuł 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym (tekst jednolity Dz.U. 2017, poz. 1789);
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. 2011, nr 196, poz. 1165);

- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2016, poz. 1586);
- dokumenty Kandydata określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku, dostarczone przez Instytut Badawczy Leśnictwa.

Powyższe dokumenty oraz regulacje prawno-instytucjonalne stanowią właściwą podstawę przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego i dokonania w jego ramach oceny (recenzji) dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i współpracy międzynarodowej dra inż. Piotra Tadeusza Gołosa.

Nie otrzymałam, poza osiągnięciem naukowym (monografią), innych kopii publikacji, co jest zwyczajem w postępowaniach habilitacyjnych. Autoreferat zawiera jednak sporo opisów tych publikacji.

Informacje o Autorze

Dr inż. Piotr Tadeusz Gołos (dalej z powodów praktycznych Autor, Habilitant) jest adiunktem w Zakładzie Ekonomiki i Polityki Leśnej w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Sękocinie Starym. Studiował na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Na tym Wydziale uzyskał stopień naukowy doktora nauk leśnych w zakresie leśnictwa w dniu 11 grudnia 2001 roku, za rozprawę pt. *Wycena wartości ekonomicznej rekreacyjnej funkcji lasu na przykładzie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Gostynińsko-Włocławskiego*.

Wniosek o postępowanie habilitacyjne z dnia 24 września 2018 spełnia - moim zdaniem - dwa atrybuty dojrzałości Autora. Po pierwsze, długi staż pracy zawodowej w Instytucie Badawczym Leśnictwa (od 1994 roku). Po drugie, przywiązanie i trwała pasja do gospodarki leśnej, ze szczególnym uwzględnieniem pozaprodukcyjnej funkcji lasu. Już praca magisterska (*Stan i organizacja prywatnych firm leśnych w Polsce*, 1994 r.), następnie rozprawa doktorska, praca dyplomowa w Studium Rzeczoznawstwa Majątkowego, na Wydziale Prawa i Administracji UW (*Porównanie wartości drzewostanów oszacowanej metodą inwestycyjną (Net Present Value - NPV) oraz według tablic wskaźników wartości drzewostanów na przykładzie drzewostanów sosnowych Nadleśnictwa Brzeziny RDLP Łódź*, 2009r.) i obecne dzieło habilitacyjne, adresowane do nauk leśnych w zakresie leśnictwa,

mają charakter interdyscyplinarny. Zawierają ogromny wkład wiedzy Autora do nauk ekonomicznych (w dyscyplinie ekonomii, ekonomii ekologicznej, finansów), nauk o zarządzaniu, socjologii, psychologii. Z uznaniem dodam, że dominuje w nich teoria dobra publicznego (wspólnego), teoria potrzeb i ich rozpoznawania, teoria gospodarowania lasem i gospodarki w lesie, a w szczególności teoria wartości świadczeń ekosystemów leśnych dla człowieka i dla gospodarki. Z tego powodu mam ogromną satysfakcję z powierzenia mi recenzji w postępowaniu habilitacyjnym tej fascynującej Osoby i tego niezwykle ciekawego dorobku naukowego, adresowanego do nauk leśnych, przy znacznym zaangażowaniu w nim nauk ekonomicznych.

A. Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe wskazuje Autor pracę pt. *Społeczne i ekonomiczne aspekty pozaprodukcyjnych funkcji lasu i gospodarki leśnej - wyniki badań opinii społecznej*, Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa. Rozprawy i Monografie nr 22, Sękocin Stary 2018, ss.326.

Praca obejmuje wprowadzenie i pięć rozdziałów, o licznych podrozdziałach, ułożonych zgodnie z podjętym procesem badawczym. Są to:

- Cel, zakres oraz założenia metodyczne,
- Przegląd literatury,
- Wyniki badań,
- Dyskusja wyników badań.

Z tego wynika, że same tytuły rozdziałów nawet nie „zdradzają” przedmiotu i problemów badawczych, nie ma też standardowego zakończenia - ustaleń i wniosków. Podrozdziały i ich dalszy podział są natomiast merytoryczne, a niektóre z nich mogłyby stanowić bardzo poważne tytuły rozdziałów. Ich kolejność oraz logika dowodzi, że praca ma charakter empiryczny - stanowi swoiste studium wyników badań nad pojmowaniem przez opinię społeczną pozaprodukcyjnych funkcji lasu i gospodarki leśnej, ze szczególnym, nietypowym w badaniach poglądów, wartościowaniem tychże.

Warto przywołać zasadę, że „Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada osiągnięcie naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące **znaczący wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej**” (art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z 2003 roku o stopniach i tytule naukowym). Recenzent ma się zatem

wypowiedzieć, jaki jest wkład Autora w rozwój nauk leśnych w zakresie leśnictwa, bo taka jest kwalifikacja dzieła Wnioskodawcy. Sam tytuł pracy i wiele jego podrozdziałów pozwala sądzić, że praca wnosi wkład w rozwój nauk społecznych - jak już to podkreślono - w zakresie ekonomii finansów, socjologii. Adresowana dziedzina i dyscyplina naukowa - nie jest moim zdaniem dominująca w treści recenzowanej pracy. Las i gospodarka leśna jest tylko odniesieniem podjętych badań nad turystyką i rekreacją w lesie, wyglądem drzewostanu i lasu, zagospodarowaniem turystycznym lasów. Te aspekty można zaliczyć także do wkładu w rozwój ekonomiki turystyki, preferencji w podejmowaniu decyzji o miejscu i jakości odpoczynku.

W ocenie wkładu Autora w rozwój dziedziny i dyscypliny nauki szczególnie przydatne są sformułowane cele i hipotezy badawcze, metody ich osiągnięcia oraz dowodzenia. Zazwyczaj ich opis jest umieszczany we wprowadzeniu i w zakończeniu dzieła.

Wprowadzenie w recenzowanej pracy jest bardzo oryginalne. Rozpoczyna się od maksymy Billingera, że zbiór informacji nie jest wiedzą, a zbiór mądrości nie daje prawdy. W ten sposób Autor jest świadomy, że cele i hipotezy badawcze wymagają informacji, wiedzy, mądrości i prawdy. Pod tym względem rozważania we wprowadzeniu, nie są nazywane celami ani hipotezami badawczymi, ale zawierają tezy, porady i zalecenia, co należy zrobić, co ważniejsze byłoby dla ustaleń, wniosków.

Określenie **celu pracy** znajdujemy w R.2 pracy jako: *przetawienie wybranych społecznych i ekonomicznych uwarunkowań towarzyszących użytkowaniu publicznych funkcji lasu i gospodarki leśnej, ustalonych na podstawie badań społecznych*. Z tego wynika, że dość odmiennie niż zazwyczaj w rozprawach habilitacyjnych, Autor zamierza zidentyfikować te społeczne i ekonomiczne uwarunkowania na podstawie wyników badań empirycznych. Opracowano i wykorzystano kwestionariusz wywiadu z użytkownikami lasu, przy czym jako nadrzędne uznano ustalenie korzyści, wyrażonych hipotetyczną kwotą pieniężną deklarowaną przez respondentów. Na uwagę zasługuje zastosowanie metody wyceny warunkowej (CVM), w tym metody skłonności do płacenia (WTP), z którą Autor sobie doskonale radzi w tej i wielu innych publikacjach (co nie jest powszechne u innych badaczy).

Tak sformułowany cel pracy ma charakter habilitacyjny, chociaż „przedstawienie” niewiele mówi (może identyfikacja, zbadanie). Ponadto mam wątpliwości, czy publiczną funkcję lasu się „użytkuje” - to spełnienie funkcji jest rezultatem użytkowania lasu (moim skromnym zdaniem). Odnoszę się do sformułowania celu pracy bowiem ma w nim (powinno mieć) znaczenie każde słowo - merytorycznie i językowo. To nie zmienia mojego uznania do celu badawczego recenzowanego dzieła.

Hipotezy badawcze nie zostały sformułowane przez Autora - mimo ogromnej skrupulatności w objaśnianiu każdej kategorii badawczej, numerów badań i pytań, kolumn w ankiecie badawczej. Jest wiele domyślnych hipotez, bardzo ciekawych założeń wynikających z analizy teoretycznej. Do takich zaliczyłabym dwa poważne pytania postawione w ramach omawiania podejścia do świadomości ekologicznej (s. 38):

1. *Czy wobec pojawiających się wątpliwości związanych z wiarygodnością (prawdziwością) ustalonych w badaniach społecznych stwierdzeń (deklaracji) prowadzących do dużych uproszczeń opisu rzeczywistości, warto prowadzić badania opinii publicznej, których celem jest ustalenie preferencji i oczekiwań wobec środowiska przyrodniczego?*
2. *Jeśli odpowiedź na powyższe pytanie byłaby twierdząca, nasuwa się kolejne - jak zaplanować badania (jak dobrać próbę, jak wykorzystać narzędzia i jak powinny one zostać skonstruowane, które obiekty byłyby reprezentatywne, jakie zastosować metody badań oraz analizy wyników) aby poznane opinie w sposób jednoznaczny i wiarygodny dostarczyły informacji przydatnych na poziomie operacyjnym, również do zarządzania obszarami leśnymi.*

Z dyskusji nad wynikami można stwierdzić, że oba pytania badawcze - Autor omawia, udziela odpowiedzi twierdzącej na pierwsze, wskazuje i sam stosuje metodę badawczą o którą pyta w 2.

Recenzyjny niedosyt - w związku z brakiem wyraźnie sformułowanych hipotez badawczych, jest związany z tytułem pracy, w którym się zapowiada (sugeruje) identyfikację, wyodrębnienie społecznych i ekonomicznych aspektów funkcji lasu i gospodarki leśnej i jako takie powinny stanowić także przedmiot hipotez badawczych. Stanowisko Autora przywołane z literatury w tej sprawie znajdujemy na s. 55: *Źródłem zakłóceń w prawidłowej interpretacji związków ze środowiskiem naturalnym są współczesne uwarunkowania społeczne i ekonomiczne na czele z kapitalizmem, wolnym rynkiem i demokracją.* Do nich zalicza dalej: jednostkowy interes (nie dbanie o dobro wspólne) oraz indywidualne sposoby postrzegania przez ludzi potrzeb, wynikające m.in. z czynników kulturowych.

W dyskusji wyników badań (s. 187 i dalsze) przywołuje podstawowe założenie (można go rozumieć jako główną hipotezę badawczą): *Przedstawione aspekty dotyczące preferowanych funkcji lasu i gospodarki leśnej, gotowości współfinansowania nierynkowych świadczeń lasu i gospodarki leśnej przez społeczeństwo, opis aktywności odwiedzających obszary leśne, oczekiwany przez respondentów sposób zagospodarowania i wyposażenia turystycznego lasu, jak również motywy wizyt oraz wady i zalety wypoczynku w lesie, powinny również być*

źródłem cennych informacji przydatnych w praktyce gospodarki leśnej. To dość długie i trudne językowo zdanie, wyraża i moją opinię co do podstawowych osiągnięć Autora, które jak dalej pisze, pozwalają definiować współczesny model zarządzania gospodarstwem leśnym, w którym coraz większe znaczenie ma udział społeczeństwa, jego opinie oraz oczekiwania. I znów świadczy to o wkładzie Autora w rozwój ekonomii behawioralnej, która warunkuje rozwój nauk leśnych i gospodarowania w lasach.

Szukając przydatności uzyskanych wyników badań w pierwszej kolejności odniosę się do szacunku hipotetycznej wartości świadczeń pozaprodukcyjnych lasu. Autor krytycznie ocenia te wyniki z wielu powodów, w tym braku potrzeby takich danych w rachunkowości gospodarki leśnej. Ale ustalenie, że średnia wartość WTP w przeprowadzonych badaniach wyniosła od 40 do 156 zł na rodzinę na rok, dostarcza pierwszych takich informacji w Polsce dla gospodarki leśnej. To ważny argument przede wszystkim w szacowaniu kosztów i korzyści środowiskowych, zastosowania społeczno-ekonomicznej efektywności oceny publicznych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Oryginalne i ciekawe są także wyniki badań nad zaufaniem respondentów do instytucji publicznych i leśników w zakresie gospodarowania środkami finansowymi, które Autor - z pewnymi zastrzeżeniami - ocenia na duże.

Zwraca uwagę zakres przedmiotowy i przestrzenny podjętych badań i widoczna w opisie wyników badań i ich porównań oraz znajomość innych badań.

Brakuje jednak w publikacji dzieła habilitacyjnego syntezy tych rozległych, specjalistycznych, zróżnicowanych co do czasu i przestrzeni wyników badań, pod kątem odpowiedzi na cel pracy i pytania badawcze (domyślne hipotezy badawcze).

Literatura pracy ogromna, polska i zagraniczna, także liczne źródła własne (13 pozycji) co pozwala uznać, że książka stanowi integrację wieloletnich badań Autora nad pozaprodukcyjną funkcją lasów i jej wyceną ekonomiczną oraz społeczną.

Analityczny charakter prezentacji założeń i wyników osiągnięcia naukowego ma także jego opis w autoreferacie. Habilitant prezentuje zwłaszcza aplikacyjne, empiryczne walory dzieła - metodę i wyniki własnych badań społecznych. Obejmują one 7006 wywiadów, zrealizowanych zwłaszcza w domu respondenta i poprzez reprezentacyjne próby losowe. Teoretyczne podstawy tych badań dotyczyły: postrzegania środowiska naturalnego, preferencji, motywacji oraz potrzeb człowieka w procesie podejmowania decyzji, teorii wartości funkcji lasu i gospodarki leśnej jako dóbr publicznych, uzasadnienia metody wyceny warunkowej (CVM) do wyceny wartości pieniężnej tychże dóbr.

Badania ilościowe (wywiady z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza) były wielowątkowe i przestrzennie zróżnicowane: mieszkańcy Warszawy, leśne kompleksy promocyjne, województwo śląskie i podlaskie, Łódź, Nadleśnictwo Krościenko i Beskid Śląski.

Badania jakościowe dotyczyły - jak Habilitant stwierdza - trzech obszarów:

- Emocjonalnego - grup potrzeb (m.in. spokoju, odpoczynku, bliskości z naturą, pasji, zainteresowań),
- Racjonalności zachowań ludzi w lesie, wyborów miejsc odpoczynku, częstotliwości przyjazdów, środków transportu,
- Rekreacyjnego przygotowania lasów i wybór przez ankietowanych lasu idealnego.

Habilitant poszukiwał - jak zrozumiałam z opisu swoich intencji - m.in. odpowiedzi na pytanie na ile środowisko, las, czystość środowiska, zanieczyszczanie środowiska są uświadamiane przez mieszkańców odwiedzających i odpoczywających w lesie. Okazuje się, co nie jest oceną powszechną, że występuje duża wrażliwość na te atrybuty i zagrożenia w lasach.

Habilitant sformułował w autoreferacie 10 podstawowych wniosków. Można je sprowadzić do trzech grup:

1. Systemowych - dostrzeżenie przez ankietowanych w środowisku wartości autotelicznych, (samyh w sobie), pozostających jednak w konflikcie z wartościami instrumentalnymi, np. powszechnym otaczaniem się produktami z drewna,
2. Aplikacyjnych - większa aktywność leśników i Lasów Państwowych w informowaniu oraz uświadamianiu społeczności o znaczeniu lasu i gospodarki leśnej dla ekosystemów i człowieka. Zapewnienie lasu bez śmieci, odpoczynku w ciszy i spokoju. Finalizacja prac nad „leśną konstytucją”.
3. Metodologicznych - ograniczenia w wykorzystaniu metody CVM, konieczność wariantowania kwestionariuszy wywiadu, poszerzenie charakterystyk społeczno-ekonomicznych ankietowanych, doskonalenie techniki prezentacji kwot WTP.

B. Pozostały dorobek naukowy

W swoim wykazie dorobku Habilitant zestawia:

- Jedną publikację przed doktoratem.

- 10 publikacji w czasopiśmie znajdujących się w bazie JRC (lista A),
- 16 publikacji pozostałych naukowych (lista B).

Jedynym czasopiśmie publikacji Habilitanta z bazy JRC to Sylwan, wydawane przez branżowe (bliskie Autorowi) Polskie Towarzystwo Leśne. Od 2011 roku na liście A z 15 pkt, IF 0,322 (z 2014 roku). Dwie z tych publikacji są samodzielne i dotyczą wspólnot gruntowych (2008) i wartości zasobów leśnych Polski (2013). Pozostałe w tej grupie, to publikacje wspólne i wszystkie dotyczą cząstkowych problemów teoretycznych i empirycznych, które zawiera podstawowe osiągnięcie Habilitanta, co do ich przedmiotu, jak i metody badania, w tym opinii społecznej. Traktuję tę zbieżność jako atut Habilitanta - dojrzewanie do finalnego dzieła habilitacyjnego.

Pozostałe publikacje naukowe Habilitanta ukazały się w:

- Folia Forestalia Polonica, Seria A - Forestry,
- Leśne Prace Badawcze (wydawane przez Instytut Badawczy Leśnictwa),
- Journal of Water and Land Development,
- Int. J. Agricultural Resources, Governance and Ecology (IF 0,579)

Habilitant oszacował, że publikacje te przysporzyły 276 punktów, Indeks Hirscha według bazy Web of Science i bazy Scopus wynosi 3 a liczba cytowań odpowiednio 16 i 15. Piszę o tym informacyjnie, bowiem należy dodać, że pozostałe publikacje naukowe Habilitanta powstawały w latach 2008-2015, a więc przed „pogonią” za punktami. Liczebność publikacji po doktoracie (17 lat) skromna, ale ich poziom merytoryczny, wartość dodana i oryginalność, godna uznania za dorobek habilitacyjny. Niedosyt budzi niski stopień umiędzynarodowienia publikacji Habilitanta.

C. Dokumentacja prac badawczych

Habilitant wykazuje 12 prac badawczych przed doktoratem i aż 34 takich prac po doktoracie. Są one większości związane z lasem i gospodarką leśną, z systemem informacji ekonomicznych (np. cenami), programem zwiększenia lesistości, zrównoważoną gospodarką leśną, szacowaniem strat powodowanych przez pożary w lasach, planami urządzania lasu, modelowaniem wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Adresatami opracowań były instytucje publiczne, Lasy Państwowe, Lasy Warszawskie. Dokładne opisy bibliograficzne, sygnatury pozwalają zapewne pozyskać te prace w razie potrzeby. Mają one nie tylko historyczne, ale i

prognostyczne znaczenie - dostarczają metod badania i wyników empirycznych procesów, zjawisk, które mogą być wykorzystane np. do dopracowania konstytucji leśnej. **Aktywność badawczą i ekspercką Habilitanta oceniam na wyróżniającą się.** Była realizowana nieprzerwanie od ukończenia studiów, przed i po doktoracie. Ostatnie pozycje pochodzą z 2015 roku.

W dalszej części wykazu prac Habilitant wskazuje na dwie prace - ekspertyzy zamawiane przed doktoratem i po doktoracie. Tu się pojawia nowsza z 2017 roku, dotycząca określenia stawek ryczałtowych na hektar płatności w ramach PROW na lata 2014-2020, dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

D. Międzynarodowe i krajowe projekty badawcze

Habilitant **kierował dwoma projektami naukowymi.** W latach 2007-2009 był to projekt KBN pt. *Ekonomiczne i społeczne aspekty gospodarki leśnej w lasach drobnej własności (rolników) - sieć gospodarstw testowych* (konkurs 30). W latach 2012-2013 projekt naukowy NCN pt. *Możliwości oraz uwarunkowania przyrodnicze, technologiczne i ekonomiczne zwiększenia podaży drewna dla celów energetycznych* (konkurs 40). Był także **wykonawcą projektu promotorskiego** z KBN w 1999 roku pt. *Porównanie pieniężnej wartości rekreacyjnej funkcji lasu oszacowanej metodą wyceny warunkowej i metodą kosztów podróży na przykładzie Gostynińskiego -Włocławskiego leśnego kompleksu promocyjnego* (konkurs 12).

E. Międzynarodowe i krajowe konferencje naukowe

Przed doktoratem uczestniczył, wygłaszał referaty na trzech konferencji krajowych: w Warszawie, w Białowieży oraz w Janowie Lubelskim.

Po doktoracie uczestniczył z referatami w 22 konferencjach, w tym w jednej zagranicznej IV Forum Europa Nostra, Academia Europa Nostra, Pomlewo (listopad 2011). Poza już przywołanymi obszarami zainteresowań Habilitanta, warto zwrócić uwagę na oryginalny problem rachunków satelitarnych - ekonomicznych leśnictwa (Jachranka 2011).

Spośród przedstawianych referatów 13 zostało opublikowane materiałach konferencyjnych, w tym w Lithuanian Forest Research Institute, Kaunas (2005).

Te publikacje pokonferencyjne wzbogacają i poszerzają pozostały dorobek naukowy Habilitanta, także w ujęciu ilościowym i zwiększają jego rozpoznanie w dyscyplinie naukowej leśnictwa i nie tylko.

F. Aktywność dydaktyczna i popularyzacja nauki

Od roku ak. 1997/1998 habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne w SGGW dla studentów i na studiach podyplomowych. Wymiary zajęć niezbyt duże, ale problematyka specjalistyczna i zróżnicowana. Prowadził także wykłady specjalistyczne (w niewielki wymiarze godzin) na studiach doktoranckich IBL. Aktywność dydaktyczna Habilitanta nie jest chyba główną domeną Jego działalności w IBL.

Zwraca natomiast uwagę rola Habilitanta jako wykładowcy/szkoleniowca dla praktyki gospodarczej - w różnych miejscach w Polsce, a także w Tbilisi w Gruzji. Habilitant wymienia 7 takich przedsięwzięć szkoleniowych, 2 organizowane oraz 5, w których brał udział jako słuchacz.

Zwraca uwagę także 28 publikacji popularno naukowych w poradnikach, branżowych gazetach (np. Drwal). To także świadczy o popularyzacji wiedzy o leśnictwie przez Habilitanta.

G. Pozostała aktywność naukowa i nagrody

W tym odniesieniu warto wymienić **12 recenzji publikacji**, w tym 9 obcojęzycznych. **Cztery wyjazdy zagraniczne** (Łotwa - 2006, Gruzja - 2009, 2010, Szwajcaria - 2011). Ich celem była realizacja projektów naukowych, ale także realizacja projektu na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Gruzja 2009).

Habilitant **redagował/współredagował** 5 opracowań zwartych, w tym ważną monografię pt. *Lasy jako czynnik rozwoju cywilizacji: współczesna i przyszła wartość lasów*. Instytut Badawczy Leśnictwa, 2014.

Za osiągnięcia naukowe, w tym za rozprawę doktorską, Habilitant otrzymał cztery **nagrody** Dyrektora Instytutu Badawczego Leśnictwa (2002, 2008, 2010, 2017).

Habilitant jest zaangażowany w prace administracyjne i rozwojowe Instytutu Badawczego Leśnictwa. pełniąc **funkcję** Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych (od listopada 2013 i nadal).

25

H. Ustalenie końcowe Recenzenta

Przedłożone dokumenty, monografia i dorobek dra inż. Piotra Tadeusza Gołosa pozwalają mi jako Recenzentowi sformułować następujące ustalenia:

- Dorobek naukowy i pozostałe osiągnięcia, **w wymiarze ilościowym** są znaczne. Są to: liczne publikacje, w tym w czasopiśmie z listy A, aktywny udział w konferencjach, ogromna liczba i różnorodność prac doradczych i ekspertyz zamawianych, kierowanie projektami, recenzowanie artykułów naukowych, specjalistyczne przedmioty dydaktyczne. **Ilość dorobku naukowego i innych osiągnięć dra inż. Piotra Tadeusza Gołosa oceniam z uznaniem i pozytywnie.**
- Analizując treść **osiągnięcia naukowego** pt. *Społeczne i ekonomiczne aspekty pozaprodukcyjnych funkcji lasu i gospodarki leśnej - wyniki badań opinii społecznej*, oraz inne publikacje stwierdzam, że **wnoszą one znaczny wkład w rozwój** dziedziny nauk leśnych, w dyscyplinie leśnictwo. Co więcej osiągnięcie naukowe i dorobek naukowy Habilitanta **mają charakter interdyscyplinarny** i wpisują się w nowy paradygmat nauki, który można określić mianem **ekonomizacji leśnictwa**.
- Warsztat naukowy i kompetencje badawcze dra inż. Piotra Tadeusza Gołosa są dojrzałe, potrafi formułować i prowadzić samodzielne badania naukowe, potrafi prowadzić rozważania teoretyczne i stosować metody badań empirycznych, w tym trudne badania opinii publicznej, przy dobrej znajomości metod statystycznej obróbki danych empirycznych. Brak sformułowanych hipotez badawczych traktuję jako „niedopowiedzenie” inżyniera, zajętego konstrukcją trudnego i żmudnego badania opinii publicznej. Zachęcam w dalszych publikacjach naukowych formułować hipotezy badawcze bowiem one bronią wkładu Autora w rozwój nauki.

Stwierdzam, że dorobek naukowy i pozostałe osiągnięcia

dra inż. Piotra Tadeusza Gołosa

spełniają wymogi ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016, poz. 882 ze zm.) i są wystarczającą (a nawet ponadprzeciętną), podstawą do nadania Mu

stopnia doktora habilitowanego

w dziedzinie nauk leśnych, w dyscyplinie leśnictwo.

Józefa Famielec

